

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Õigusteaduskond

Eraõiguse osakond

Allan All

**OSANIKE KOOSOLEKU KOKKUKUTSUMISE KORRA
OLULINE RIKKUMINE EESTI KOHTUPRAKTIKAS**

Uurimistöö

Juhendaja Margit Vutt, PhD

Tartu

2019

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. OSANIKE KOOSOLEKU TEATE SAATMISE ISIKULISED NÕUDED	6
1.1 Teate saatmine osanikele.....	6
1.2 Teate saatmine osaniku surma korral.....	7
1.3 Teate saatmise erisused osa ühistele omajatele.....	9
2. OSANIKE KOOSOLEKU KOKKUKUTSUMISE KORRA OLULINE RIKKUMINE LÄHTUVALT OSANIKE KOOSOLEKU KOKKUKUTSUMISE TEATE SAATMISEST	11
2.1. Koosoleku teate saatmise tähtajale, saatmise viisile ja aadressile kehtestatud nõuete oluline rikkumine	11
2.1.1 Koosoleku teate saatmise nõuded üldiselt	11
2.1.2 Teate saatmise tähtaeg ja selle rikkumine kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine.....	12
2.1.3 Teate saatmise viis ja selle rikkumine kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine.....	17
2.1.4 Teate saatmise aadressinõuded ja nende rikkumine kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine	20
2.2 Teate sisule kehtestatud nõuete oluline rikkumine kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine	24
2.3 Koosoleku päevakorra muutmisest teatamise nõuded ja nendega seotud koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine	26
2.4 Koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumise parandamine	27
KOKKUVÕTE.....	29
MATERIAL VIOLATION OF PROCEDURE FOR CALLING OF MEETING OF SHAREHOLDERS IN ESTONIA’S CASE-LAW	32
KASUTATUD LÜHENDID	34
KASUTATUD MATERJALIDE LOETELU	35
Kasutatud kirjandus.....	35
Kasutatud õigusaktid.....	35
Kasutatud kohtupraktika	36

SISSEJUHATUS

Osäühing on äriühingu vorm, mis on oma ülesehituselt mõeldud väiksematele kapitaliühingutele. Üldjuhul toimub igapäevase majandustegevuse juhtimine ühel tasandil (juhatus – Äriseadustik¹ (ÄS) § 180), kui ühingu põhikirjas pole sätestatud teisiti (juhatus ja nõukogu - ÄS § 189). Juhtimise kõrgeim ehk nn otsustustasand on osäühingu osanikud.² Tulenevalt ÄS § 170 võtavad osanikud otsuseid vastu koosolekul või ÄS §-s 173 sätestatud viisil (koosolekut kokku kutsumata). Seaduses sätestatud juhtudel võivad osanikud otsuseid vastu võtta ainult osanike koosolekul.

Osanike otsus väljendab sisesuhtes osäühingu kui juriidilise isiku tahet. Osanikud võivad otsuseid vastu võtta osanike koosolekul (ÄS § 170-172¹), kirja teel hääletades (ÄS § 173 lg-d 1-4) või kirjaliku otsusena (ÄS § 173 lg-d 6 ja 7). Eelnevalt tulenevalt on osanike otsuste vastuvõtmiseks üldjuhul ette nähtud formaliseeritud kord (eelkõige ÄS §-d 168-177). Nii otsuste vastuvõtmisele osanike koosolekul (ÄS § 170) kui ka koosolekut kokku kutsumata (ÄS § 173) laienevad protseduurireedid, mis tagavad kõigile osanikele (sh vähemusosanikele) ühe peamise osanikuõiguse – osalemisõiguse. Osalemisõiguse sisuks on muu hulgas õigus saada teavet kavandatavatest otsustest, osaleda nende vastuvõtmisel ja anda oma hääl kas otsuse eelnõu poolt või vastu.³ Lisaks seaduses sätestatud korrale tuleb osäühingu juhtimisel tähelepanu pöörata ühingu põhikirjas sätestatud kriteeriumitele. Seadusandja on seadusesse sätestanud miinimumkriteeriumid, põhikirjaga võib sätestada rangemad reeglid, kui seaduses vastupidist reguleeritud ei ole. Seadus ja põhikiri koos loovad konkreetse ühingu mõistes koosoleku kokkukutsumise korra reeglistiku ja kui koosoleku kokkukutsumise korda on rikutud oluliselt, on koosolekul vastu võetud otsus tühine (ÄS § 172¹)⁴.

Käesoleva uurimistöo seisukohast on oluline osanike otsuste vastuvõtmine osanike koosolekul (ÄS § 170), kuivõrd sellisel juhul tuleb osanike koosolek esmalt kokku kutsuda (ÄS § 171). Täna kehtiv ÄS on seadusena kehtinud 1995. aastast, 01.01.2006 jõustus äriseadustiku muutmise seadus⁵, mis korrastas ja ühtlustas ÄS-i regulatsiooni tervikuna, sellega tagati ÄS-i ligikaudu

¹ RT I 1995, 26, 355...RT I, 28.02.2019, 10.

² Saare, K., Volens, U., Vutt, A., Vutt, M. Ühinguõigus. I, Kapitaliühingud. Tallinn, Juura, 2015. lk 184.

³ *Ibid.* lk 186.

⁴ Tegemist ei ole absoluutse tagajärgega, esineda võivad absoluutsust välistavaid asjaolusid analüüsitakse lähemalt alajaotuses 2.4.

⁵ RT I 2005, 57, 449.

kaheksa aastase rakendamise praktikas ilmnenud olulisemate probleemide kõrvaldamine⁶. Käesoleva uurimistöö kontekstis üks olulisemaid muudatusi hõlmas osanike koosoleku kokkukutsumise korra täpsustusi ja ÄS § 172¹ sätte lisamist seadustikku, mida varasemalt osauhingu puhul seadusesse sätestatud polnud, kuid kohtupraktikas kasutati analoogia korras ÄS §-i 296, mis sätestab aktsiaseltsi üldkoosoleku kokkukutsumise korra rikkumise tagajärje. Eelnevast tulenevalt on uurimistöö skoopi võetud kohtulahendid, milles on lähtunud 01.01.2006 ja hiljem kehtima hakanud redaktsioonidest, lisaks on viidatud ka mõnele varasemale lahendile, mis on teema seisukohast relevantid. Kõik uurimistöös viidatud kohtulahendid on jõustunud ja lõplikud.

Eestis on suur osa ühinguõiguse valdkonnas peetud kohtuvaidlusi seotud ühingu organite otsuste vaidlustamisega. Selliste vaidluste suur arv ei ole iseenesest kuigi üllatav, sest otsuste vaidlustamine on osanike, eelkõige vähemusosanike võimalus oma õigusi kaitsta. Teiselt poolt võib see anda märku ka õigusrikkumise suurest hulgast selles valdkonnas, eelkõige vähemuse õiguste rikkumisest enamuse poolt.⁷ Ainuüksi uurimistöö skoobis oleval perioodil on erinevate astmete kohtute poolt kokku avaldatud 118 kohtulahendit, mis käsivad vähemal või rohkemal määral osauhingu otsuste vaidlustamist just osanike koosoleku kokkukutsumise korra rikkumisest lähtuvalt.

Käesoleva uurimistöö käigus uurib autor, millised on osanike koosoleku kokkukutsumise korra olulised rikkumised, mis toovad kaasa sellisel koosolekul vastu võetud otsuse tühisuse ning kuidas on seda käsitletud Eesti I, II ja III astme kohtupraktikas. Lisaks analüüsib autor, kas kohtupraktika on ühetaoline või esineb kõrvalekaldeid võrreldes teoorias väljendatud seisukohtade või Riigikohtu praktikaga ning kas eelnevast tulenevalt on vajadus mõnda sätet täiendavalt või senisest selgemini reguleerida.

Lähtudes sellest, millised on koosoleku kokkukutsumise korra olulisemad nõuded ja töö uurimisküsimused, on autor oma töö jaganud kahte peatükki. Kuna osanike koosoleku kokkukutsumise eesmärk on, et iga osanik saaks teada koosoleku toimumisest, analüüsitakse esimeses peatükis seda, kes on õigustatud isikud, kellele tuleb osanike koosoleku teade edastada. Teise peatüki eesmärk on selgitada ÄS §-s 172 seatud kriteeriume (teate saatmise tähtaeg,

⁶ Seletuskiri äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu juurde, 13.12.2004, Kättesaadav arvutivõrgus - <https://www.riigiteataja.ee/oigusuudised/ee/vaadeSeadusUudis/18#2>, viimati vaadatud: 23.03.2019.

⁷ Vutt, A., Äriühingu organi otsuste vaidlustamisega seotud probleeme. – Juridica I 2005, nr 1, lk 53.

saatmise viis ja aadress ning teate sisu), analüüsid Eesti kohtupraktika tõlgendusi ja erialakirjanduse selgitusi. Lisaks seaduse tekstile analüüsib autor ka võimalusi reguleerida teemakohaseid küsimusi osaihingu põhikirjas.

Allikatenä on töös peamiselt kasutatud äriseadustikku ja kohtupraktikat, õigusteoorias on peamiste allikatenä kasutatud ühinguõiguse õpikut⁸, ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsiooni⁹ ja erinevaid juriidilisi artikleid. Uurimistöös on meetoditena kasutatud õigusnormide teleoloogilist, grammatilist ja süstemaatilist tõlgendamist. Selleks, et leida vastused uurimistöös püstitatud küsimustele on autor esmajärgus kasutanud empiirilise materjali ehk kohtupraktika läbitöötamist ja analüüsi koostöös asjakohaste õigusnormide analüüsimise ja tõlgendamisega. Leitud tulemuste pealt teeb autor järeldused ning annab omapoolse vastuse uurimisküsimustele ja pakub välja ka võimalikke lahendusi praktikas esinevatele probleemidele.

Uurimistöös hüpotees on, et ÄS §-s 172 on osanike koosoleku kokkukutsumise kord piisavalt reguleeritud ja säte ei vaja täiendavat reguleerimist. Kohtupraktika toetab sätte kriteeriume ja aitab mõista sätte põhilisi eesmärke.

⁸ Saare, K., (*et al*), (viide 2).

⁹ Käerdi, M., Kärson, S., Kõve, V., Pavelts, A., Saare, K., Volens, V., Vutt, A., Vutt, M., Ühinguõiguse revisjon analüüs-kontseptsioon, Justiitsministeerium, Tallinn 2018.

1. OSANIKE KOOSOLEKU TEATE SAATMISE ISIKULISED NÕUDED

1.1 Teate saatmine osanikele

ÄS § 172 lg 1 esimese lause kohaselt saadab juhatus osanike koosoleku toimumise teate kõigile osanikele. Teade saadetakse osanike nimekirja kantud aadressil või elektronposti aadressil. Õigustatud eeldus on, et osanike nimekirja on kantud kõik osalust omavad isikud (ÄS § 172 lg 4 esimene lause).

Riigikohus on oma otsuses¹⁰ märkinud, et osaniku osalemine osauhingu koosolekul on osaniku üheks põhiõiguseks. Kui koosolekut kokku kutsuv organ teadlikult ja tahtlikult kitsendab isikute ringi, kellel on õigus koosolekul osaleda, siis on tegemist koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega, mis toob kaasa koosolekul tehtud otsuste tühisuse ÄS § 172¹ kohaselt. Lisaks täpsustas Riigikohus samas lahendis, et osanike koosoleku teade tuleb saata ka sellisele osanikule, kellel on otsuse suhtes hääletamise õigus piiratud (ÄS § 177 lg 1) ja kes koosolekul hääletada ei saa. Riigikohtu seisukohaga peab nõustuma, sest sellega on tagatud osanikule õigus olla informeeritud ühingu toimuvaga, mis on osanikuks olemise põhiõigus. Vastasel korral on tegemist koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega ja sellel koosolekul vastu võetud otsused on tühised (ÄS § 172¹).

Tallinna Ringkonnakohus on oma otsuses märkinud, et osanike koosoleku kokkukutsumisel tuleb arvestamata jätta osaniku osaluse suurus. See tähendab, et koosolekul kehtivalt otsuste vastuvõtmiseks ei piisa sellest, kui teade saadetakse vaid häälteenamust omavatele osanikele.¹¹ Koosoleku kokkukutsumise teade tuleb saata kõikidele osanikele olenemata nende osaluse suurustest. Kui koosoleku kokkukutsumisel lähtuda osaluse suurusest ja otsuse vastuvõtmiseks piisaks osanike poolthäälte enamusest, olenemata sellest, kas osanikke on koosolekust seaduses sätestatud korras teavitatud, siis muutuksid osanike koosoleku kokkukutsumise korda kindlaksmääravad seadusesätted sisutühjaks ning vähemusosanike õigused jääksid igasuguse kaitseta. Vähemusosanikel on niigi piiratud võimalused oma õigusi osauhingu juhtimisel teostada, kuivõrd otsuste vastuvõtmine on sätestatud poolthäälte enamuse põhimõttele.

¹⁰ RKTKo, 08.10.2008, 3-2-1-65-08, p 31.

¹¹ TlnRnKo, 01.12.2014, 2-13-4525, lk 9.

Riigikohus on oma lahendis asunud seisukohale¹², et kui on teada, et osanik ei saa teadet saadetaval viisil kätte, näiteks on osanikuks osaühing, mis on pankrotistunud ja ei asu/tegutse enam äriregistris märgitud aadressil, siis on koosolekut kokku kutsuval isikul kohustus astuda täiendavad sammud, et teade jõuaks adressaadini. Viru Maakohus on sarnases olukorras leidnud, et pankrotis oleva osaniku puhul tuleb koosoleku kokkukutsumise teade edastada pankrotimenetlust läbiviivale pankrotihaldurile¹³. Ka Riigikohus on hiljem kinnitanud, et kui äriühingust osanik läheb pankrotti, siis hakkab osanikuõigusi teostama haldur¹⁴, sama on sätestatud ka pankrotiseaduse¹⁵ § 36 lg-s 1. Pankrotimenetluses on haldur kohustatud ühendust võtma ka ühingu, milles pankrotistunud osanik osalust omab – ühing saab teada pankrotimenetlusest ja –haldurist, mis omakorda märgib ühingu jaoks seda, kellega tuleb ühendust võtta, kui ühingu juhtimisel on vajalik osanike osalemine. Küsitav on, kas ka osanikule endale (pankrotis olevale ettevõttele) tuleb koosoleku teade edastada. Viimati viidatud Riigikohtu otsuse kontekstist jääb pigem mulje, et mitte.

1.2 Teate saatmine osaniku surma korral

ÄS § 153 lg 1 sätestab, et osaniku surma korral läheb osa üle tema pärijatele, kui seaduses või põhikirjas ei ole ette nähtud teisiti. Seadus võib ette näha, et teatud isikutel puudub õigus ühingu osalust pärida, kui pärija suhtes ei ole täidetud teatud eeltingimused. Näiteks osaühinguna tegutseva advokaadiühingu osa võib osaniku surma korral üle minna pärijale üksnes juhul, kui pärija on vandeadvokaat¹⁶. Pärimisseaduse¹⁷ (PärS) § 130 lg 1 kohaselt lähevad pärandi vastuvõtmisega pärijale üle kõik pärandaja õigused ja kohustused. Üks õigustest ja ka kohustustest on osaleda osaühingu juhtimises, millega kaasneb õigus saada teada osanike koosoleku toimumisest samadel alustel nagu teistel osanikelgi.

Harju Maakohus on oma otsuses¹⁸ leidnud, et kui ühingule on teada osaniku surma fakt ja ühing teab, et surnud osanikul on laps(ed), siis on ühingul kohustus eeldada, et laps(ed) on osaniku pärija(d) ja seetõttu on ühingul kohustus osanike koosoleku kokkukutsumise teade saata ka

¹² RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, p 13.

¹³ VMko, 20.02.2012, 2-11-45759, p 28.

¹⁴ RKTko, 20.12.2016, 3-2-1-65-16, p-d 13 ja 14.

¹⁵ RT I 2003, 17, 95...RT I, 19.03.2019, 25.

¹⁶ Vt advokatuuriseadus § 54. Advokaadiühingu osanik ja aktsionär. – RT I 2001, 36, 201...RT I, 20.12.2018, 4.

¹⁷ RT I 2008, 7, 52...RT I, 10.03.2016, 16.

¹⁸ HMKo, 08.05.2013, 2-12-19428, lk 5.

pärija(te)le, kui nende isikud on ühingule teada. Lisaks pidas maakohus oluliseks märkida, et pärimisõiguse tunnistus ei oma õigustloovat tagajärge ning seetõttu ei saa ühing pärimisõiguse tunnistuse puudumisele tuginedes pärija(te)le osanike koosoleku kutset saatmata jätta.

Maakohtu seisukohaga ei saa nõustuda. Erinevalt näiteks Soome pärimisõigusest, kus lastel on alati õigus seadusega ette nähtud miinimumosale (k.a siis kui testamendiga on lapsed, sh täisealised lapsed, pärandist ilma jäetud)¹⁹, võimaldab Eesti pärimisõigus pärandajal pärandada oma vara ükskõik millisele isikule (kaasa arvatud juriidilisele isikule) olenemata sugulussideme olemasolust. Siinkohal tuleb märkida, et pärimismenetluse puhul on nii Soomes kui ka Eestis võimalik olukord, et n-ö eeldatav pärima õigustatud isik võib olla pärimiskõlbmatu²⁰, mis omakorda tõendab, et selline eeldus ei saa olla õigustatav. Pärima õigustatud isikud selgitab välja notar pärimismenetluse käigus²¹ ning tõestab selle tulemusena pärimistunnistuse (PärS § 171 lg 1), mis märgib, et pärija pärimisõigus on piisavalt tõendatud. Kui kohustada ühingat eeldama, et lapsed on pärijad ja seega asenduskorras uued osanikud, kellele tuleb osanike koosoleku kokkukutsumise teade edastada, et nad saaksid koosolekul oma eeldatavaid õigusi ja kohustusi teostada, siis võib pärast pärimismenetluse läbiviimist ja tegelike pärijate väljaselgitamist tekkida olukord, mille kohaselt on tegeliku pärija õigusi kahjustatud. Näiteks ei ühti eeldatava pärija ja tegeliku pärija majanduslikud huvid, mille tulemusel on ühing juba pärija põhimõtetega vastuolus oleva otsuse vastu võtnud, mida saab käsitleda kui tegelike pärijate õiguste rikkumisena, kuivõrd neil puudus võimalus oma seisukohta esitada.

Lisaks tekib sellisel juhul küsimus, kui kaua võib ühing sellises olukorras mõistlikult eeldada, et lapsed on pärijatena uued osanikud, enne kui ühing asub aktiivselt uusi osanikke välja selgitama (algatab pärimismenetluse). Eelpool toodud olukorra vältimiseks tuleks osaniku surma korral kohe pärimismenetlus algatada ja pärijad kindlaks teha. PärS § 166 lg 1 kohaselt võib pärimismenetluse algatada pärija, pärandaja võlausaldaja, annakusaaja või muu pärandvara suhtes õigusi omav isik. Pärimismenetlust algatama õigustatud muuks isikuks saab lugeda pärandaja äripartnerid ehk teised osanikud ühingu²². Küsitav on, kas äripartneriks on ka juhatuse liige, kuivõrd tema juhhib ühingu igapäevast tegevust. Pigem tuleb kalduda arvamusele, et ei ole. Küll

¹⁹ Vt Soome pärimisseadustik. (*Code of Inheritance. - 40/1965; amendments up to 1228/2001 included*) 7. peatükk, Kättesaadav arvutivõrgus - https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1965/en19650040_20011228.pdf, viimati vaadatud: 23.03.2019.

²⁰ Vt PärS § 6; Soome pärimisseadustik 15. peatükk.

²¹ Vt PärS 6. peatükk, 6. jagu, Pärimismenetlus notari juures.

²² Liin, U., Uus pärimismenetlus – kuidas edasi? – *Juridica I* 2009, lk 33.

aga on juhatuse liikmel võimalik osaniku surmast teada saades teisi osanikke teavitada, et nad pärimismenetluse algataksid. Kui pärijad on teada, saab neid uute osanikena osanike nimekirja kanda ning ei teki küsimust, kes on osanikud, kellele tuleb osanike koosoleku kokkukutsumise teade edastada.

Pärimismenetluse algatamine ei pruugi aga ühingu jaoks alati problemaatiliselt olukorda lahendada, kuivõrd pärimismenetlus võib kesta kaua (minimaalne kestus on üks kuu ning keskmiselt kestab pärimismenetlus neli kuud²³), mis tekitab olukorra, mis võib segada osäühingu normaalset tegevust. Aktsiaseltsi puhul on Tallinna Maakohus asunud seisukohale, et surnud aktsionärile ei pea koosoleku kokkukutsumise teadet edastama, pärijate kohustus ning huvi on pärand vastu võtta ja kande tegemine Eesti väärtpaberite keskregistris peetavasse aktsiaraamatusse²⁴. ÄS § 228 lg 2 kohaselt kuuluvad nimelisest aktsiast tulenevad õigused isikule, kes on aktsionärina kantud aktsiaraamatusse. Riigikohus on tsiviilasjas nr 3-2-1-82-02²⁵ asunud seisukohale, et kui isik on kantud aktsionärina aktsiaraamatusse, siis võib ta aktsionärina ka üldkoosolekul otsuseid vastu võtta. Osäühingu puhul ei saa aga sama praktikat rakendada, kuivõrd osanike koosoleku kokkukutsumise teade tuleb edastada ka osanikele, kes pole osanike nimekirja kantud (ÄS § 172 lg 4 teine lause). Osäühingu mõistliku toimimise põhimõttest lähtuvalt tuleb asuda seisukohale, et olukorras, kus ühing on teinud endast kõik võimaliku, et selgitada välja pärijad, ja kui pärijad ei ole teada, ei ole teate saatmata jätmine käsitletav kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine.

1.3 Teate saatmise erisused osa ühistele omajatele

ÄS § 172 lg 1 esimene lause sätestab, et juhatus saadab osanike koosoleku toimumise teate kõigile osanikele. Sama paragrahvi lg 4 sätestab reegli: kui osa kuulub mitmele isikule ühiselt ja osanikud ei ole määranud endale osast tulenevate õiguste teostamiseks ühist esindajat, loetakse osanike koosoleku kokkukutsumise teade saadetuks kõigile osa ühiselt omavatele isikutele ka juhul, kui see on saadetud üksnes neile osanikele, kes on osanikena kantud osanike nimekirja.

²³ Notarite Koja koduleht. Kättesaadav arvutivõrgus. - <https://www.notar.ee/553>, viimati vaadatud: 23.03.2019.

²⁴ TMKo, 19.10.2009, 2-08-1034, lk 7-8.

²⁵ RKTko, 17.06.2002, 3-2-1-82-02.

Kui osaühing teab või peab teadma, et kõik isikud, kellele osa kuulub, ei ole osanike nimekirja kantud, tuleb teade saata kõigile osanikele.

Osa võib kuuluda mitmele isikule ühiselt näiteks siis, kui isik on abielus/kooselus ja nad on valinud varasuhteks varaühisuse. Perekonnaseadus²⁶ (PKS) § 25 sätestab, et varaühisuse puhul lähevad abikaasade ühisomandisse varaühisuse kestel omandatud varalised õigused, samale sättele viitab ka kooseluseaduse²⁷ § 16. Riigikohus on seisukohal²⁸, et abikaasade vara kuulub eelduslikult ühisvara hulka ning seejuures ei oma tähtsust kanne osanike nimekirjas ega osa ühisvarasse kuulumisest osaühingule teatamata jätmine. Riigikohtu seisukohast võib järeldada, kui osanike koosolekut kokku kutsuv isik teab, et osanik, kes on ühingus osaluse omandanud pärast abiellumist/kooselu sõlmimist, siis on ühingul kohustus mõistlikult eeldada, et osalus kuulub ühisvara hulka ja osanike koosolekule on kohustus kutsuda mõlemad isikud. Selle seisukohaga ei saa nõustuda, kuivõrd tänapäeval on üha enam levinud lahusvara varasuhe ning eriti populariseeritud on ettevõtlustulu arvamine lahusvara hulka. Ühingu korrapärase ja efektiivse toimimise põhimõttest ei tohiks panna ühingule kohustust pidada arvestust osanike eraelus toimuva suhtes.

ÄS § 172 lg 5 sätestab, kui koosoleku kokkukutsumise teade on saadetud kõigile osanikele, sh ühiselt osa omavatele isikutele, ja koosolekul osaleb ainult üks isikutest, kellele osa ühiselt kuulub, siis eeldatakse, et kohal oleval osanikul on õigus esindada teisi ühisosanikke (ÄS § 172 lg 5). Sättes regulatsioon kaitseb ühingu efektiivset juhtimist, et vältida koosolekul vastu võetud otsuste tühisus. Küll aga tuleb asuda seisukohale, et olukorras, kus osanik, kes omab osa ühiselt teiste isikutega, on ühingut teavitanud, et ta ei saa koosolekul osaleda ja et teised osa ühised omajad ei ole õigustatud tema eest hääletama, siis ei saa koosolekul hea usu ja mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt eeldada, et koosolekule kohale tulnud isiku(te)l on õigus tulemata jätnud isiku eest hääletada.

Pärijate puhul on samuti tegemist ühiselt osa omavate isikutega, kuivõrd PärS § 147 kohaselt kuulub pärandvara pärijatele ühisel (pärandvara ühisus), mistõttu kohaldatakse pärandvara suhtes kaasomandi sätteid, kuid see kehtib vaid olukorras, kui pärijate isikud on tuvastatud ja pärandvara pole pärijate vahel ära jagatud.

²⁶ RT I 2009, 60, 395...RT I, 09.05.2017, 29.

²⁷ RT I, 16.10.2014, 1.

²⁸ RKTKo, 08.10.2008, 3-2-1-65-08, p 28.

2. OSANIKE KOOSOLEKU KOKKUKUTSUMISE KORRA OLULINE RIKKUMINE LÄHTUVALT OSANIKE KOOSOLEKU KOKKUKUTSUMISE TEATE SAATMISEST

2.1. Koosoleku teate saatmise tähtajale, saatmise viisile ja aadressile kehtestatud nõuete oluline rikkumine

2.1.1 Koosoleku teate saatmise nõuded üldiselt

Kui isikute ring, kellele teade tuleb saata, on selge, siis on järgmiseks küsimuseks see, millise tähtaja jooksul, millisel viisil ja millisele aadressile tuleb teade saata, et koosoleku kokkukutsumise protseduurilised nõudeid oleks täidetud.

Osanike koosoleku kokkukutsumise korra rikkumisega on tegemist siis, kui koosoleku kokkukutsumisel on oluliselt rikutud seaduse või põhikirja nõudeid. Keskse tähtsusega on selles olukorras ÄS § 172, mis sätestab osanike koosoleku kokkukutsumise teatele ja teate edastamisele seatud nõuded: (i) tähtajalised nõuded; (ii) saatmisviisi nõuded ja (iii) aadressinõuded, millega reguleeritakse kohta kuhu tuleb teade saata (lg 1).

Ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsioonis on tähelepanu juhtitud, et teate edastaja (reeglina juhatus või isik või organ, kellele kokkukutsumise õigus on üle läinud) kannab riisikot selle eest, et teade edastatakse õigel viisil ja õigele aadressile (sh nii posti kui elektronposti aadressile). Vajadusel peab teate edastaja suutma teate edastamist nõuetekohasel viisil ka tõendada.²⁹

Õiguskirjandus väidab, kui osanikule pole teadet nõutavas korras saadetud, kuid osanik on koosoleku toimumisest muul viisil õigeaegselt teada saanud, siis vähemalt üldjuhul ei paranda koosolekust muul viisil teada saamine teate saatmata jätmist või mitteõigeaegset saatmist.³⁰ Seda võiks kinnitada juba asjaolu, et oluline ei ole ainult koosoleku toimumisest teada saamine vaid ka see, et koosoleku toimumisest teavitamisega saab osanik teatega koos ka muud olulist informatsiooni (ÄS § 172 lg 2), mis omavad koosolekul osalemise suhtes olulist tähtsust.

²⁹ Käerdi, M., (*et al*), (viide 9), lk 532.

³⁰ Saare, K., (*et al*), (viide 2), lk 190.

Osanike koosoleku kutsub kokku ühingu juhatus (ÄS § 171 lg 1), kui see on ühingu huvides vajalik või ilmnevad seaduses sätestatud asjaolud, kus juhatus on kohustatud osanike koosoleku kokku kutsuma. Kui juhatusel on kohustus koosolek kokku kutsuda, siis on osäühingu nõukogul (kui ühingul on nõukogu), audiitoril või vähemalt 1/10 osakapitali esindavad osanikel õigus teha taotlus juhatusle osanike koosolek kokku kutsuda ja kui juhatus ei kutsu koosolekut kokku hiljemalt ühe kuu jooksul arvates taotluse saamisest, on eelnimetatud isikutel õigus koosolek ise kokku kutsuda (ÄS § 171 lg 3). Osanikud või muud eelnimetatud isikud peavad osanike koosoleku kokkukutsumisel järgima sama korda, nagu peab seda tegema juhatus ja kui nad ei järgi koosoleku kokkukutsumise korda, siis on samuti tegemist koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega.

2.1.2 Teate saatmise tähtaeg ja selle rikkumine kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine

ÄS § 172 lg 1 neljas lause sätestab, et osanike koosoleku kokkukutsumise teade peab olema saadetud selliselt, et see tavalise edastamise korral jõuaks adressaadini vähemalt üks nädal (7 päeva) enne koosoleku toimumist. Õiguskirjanduses on seda sisustatud, et eeldatava kättesaamise päeva ja koosoleku toimumise päeva vahele peab jääma üks nädal³¹. Selle tingimuse eesmärk on tagada, et iga osanik saaks koosoleku toimumisest teada nõutav arv päevi varem. Ühing võib oma põhikirjas koosoleku kokku kutsumise reegleid täpsustada ja, võrreldes seaduses sätestatule, rangemaks muuta³². Näiteks võib ühing põhikirjas sätestada, et koosolekust tuleb ette teatada kaks nädalat ehk 14 päeva.

Teate saatmise tähtaja kehtestamise mõtteks on anda osanikele piisav aeg, et koosolekuks valmistuda. Osäühing omakorda peab teadma, millal ta saab koosolekut pidada, ilma et ta peaks kartma, et koosolekul vastu võetud otsused on koosoleku kokkukutsumise korra rikkumise tõttu tühi³³. Eelneva suhtes tuleb asuda seisukohale, et nii ühingu kui ka osanike seisukohalt on koosoleku teate saatmise tähtaja täpne arvutamine ja sellest tähtajast kinnipidamine väga oluline, et tagada ühingule kindlus, et koosolekul vastuvõetud otsused ei osutuks tühi³³.

³¹ Saare, K., (*et al*), (viide 2), lk 191.

³² *Ibid.* lk 188.

³³ *Ibid.* lk 191.

Riigikohus on märkinud, et koosoleku toimumise teade on kättesaamist vajav tahteavaldus tsiviilseaduse üldosa seaduse³⁴ (TsÜS) § 69 lg 2 mõttes³⁵. Õiguskirjanduses on seda seisukohta täiendatud ja lisatud, et teate kättesaaduks lugemine on siiski reguleeritud mõnevõrra teisiti kui tavapärase tahteavalduse puhul. Kui üldjuhul loetakse eemalviibijale tehtud tahteavaldus kättesaaduks, kui see on jõudnud tahteavalduse saaja elu- või asukohta ja tal on mõistlik võimalus sellega tutvuda, siis näeb osanike koosoleku kokkukutsumise teate saatmise reeglistik ette, et teade peab olema saadetud selliselt, et see postitöö tavaliste tingimuste korral jõuaks adressaadini vähemalt üks nädal enne koosoleku toimumist (ÄS § 172 lg 1 kolmas lause). Võrreldes tavaliste tahteavaldustega on erinevus selles, et teate tegelikku kättesaamise riski kannab osanik. See tuleneb asjaolust, et osanikul on seadusest tulenev kohustus järgida suhetes osäühinguga hea usu põhimõtet ja arvestada osäühingu õigustatud huviga (TsÜS § 32), muu hulgas peab osanik olema kättesaadav ja valmis võtma vastu osäühingu saadetud teateid. Osanikuks olemine on õigussuhe, mis eeldab osaniku aktiivsust ja osäühingu tegevusega kursis olemist.³⁶

Viru Maakohus on asunud seisukohale³⁷, et kui juhatuse liikme ja osaniku isikud langevad kokku ja osanik osaleb koosolekul, siis ei saa osanik tugineda asjaolule, et osanike koosoleku kokkukutsumise korda on tema suhtes rikutud. Juhatuse liikmena oli tema kohustus osanike koosolek kokku kutsuda. Osanik ei saa tugineda rikkumisele, mille tema enda tegevus on kaasa toonud. Tartu Ringkonnakohus nõustus maakohu põhjendustega³⁸.

Harju Maakohus on otsustanud, et ÄS § 172 lg 1 seob tähtaja arvutamise koosoleku kutse adressaadini jõudmisega. Lisaks leidis kohus, et ÄS § 172 lg-s 1 sätestatud tähtaja näol on tegemist nii-öelda „tagasiulatava tähtajaga“, seega tuleb seda hakata lugema koosoleku toimumisest taha poole: TsÜS § 136 lg-s 5 on sätestatud, et kui tähtpäeva saabumine on määratud nädalates arvutatava ajavahemikuga, saabub tähtpäev ajavahemiku viimase nädala vastaval päeval. Sama tuleb kohaldada ka „tagasiulatava tähtaja“ puhul nagu seda on ÄS § 172 lg-s 1 sätestatu (vähemalt üks nädal enne koosoleku toimumist).³⁹ Sellise maakohu tõlgendusega ei saa nõustuda ning see läheb ka vastuollu varasema Riigikohtu praktikaga⁴⁰, mille seisukohti on

³⁴ RT I 2002, 35, 216...RT I, 30.01.2018, 6.

³⁵ RKTKo, 01.02.1999, 3-2-1-13-99.

³⁶ Saare, K., (*et al*), (viide 2), lk 189.

³⁷ VMKo, 28.11.2013, 2-13-37438, lk 7.

³⁸ TrtRnKo, 11.04.2014, 2-13-37438, p 8.

³⁹ HMKo, 11.09.2017, 2-16-228, p 32.

⁴⁰ RKTKo, 01.02.1999, 3-2-1-13-99; RKTKo, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, p 13.

hiljem üle korratud⁴¹ – tähtaja arvutamisel on ainus oluline reegel see, et koosoleku toimumise ja teate eeldusliku kättesaamise päeva vahele peab jääma üks nädal.

Õiguskirjanduses on täpsustatud, et koosolekut kokku kutsuv isik peab teate saatmisel arvestama, et kui teade saadetakse postiga, siis tähendab tavaline edastamine seda, et teade tuleb anda sideasutusele edastamiseks üle sellise arvestusega, et postitöö tavalistel tingimustel jõuaks teade vastavale aadressile vähemalt üks nädal enne koosoleku toimumist.⁴² Riigikohus on asunud seisukohale, et osanikul on võimalik asuda end koosolekuks ette valmistama hetkest, mil ta on teate koosoleku kokkukutsumise kohta kätte saanud, mis siis annab võimaluse sellega tutvuda⁴³. Riigikohus on lisanud⁴⁴, et teate tavalise edastamise tingimus, mil teade peaks osanikuni jõudma, on täidetud ka sellega, kui osanikuni jõuab tähitud kirja kviitung. Tartu Ringkonnakohus on täiendanud, kui osanik saab kokkukutsumise teate hilinemisega kätte asjaolude tõttu, mis kuuluvad osaniku vastutusalasle, siis ei ole koosoleku kokkukutsumise korda rikutud⁴⁵.

Koosoleku teate saatmisel osanikule tähitud kirjaga, ei ole oluline, kas osanik võtab tähitud kirja õigeaegselt vastu, tähtis on, et tavapärase edastamise käigus oleks osanikul võimalus saada koosoleku teade kätte õigeaegselt. Kui teade saadetakse üldise postiteenuse osutaja (Eesti Post) vahendusel, siis tuleb “postitöö tavalised tingimused” sisustada postiseaduse⁴⁶ (PostiS) ja Eesti Posti tüüptingimuste⁴⁷ abil. Seaduse kohaselt toimetatakse vähemalt 90% lihtsaadetisena edastatavatest kirjasaadetistest, mis on riigisisese postiteenuse osutamiseks postiteenuse osutajale üle antud kirjakasti või postkontori kaudu enne kirjakasti hilisemat tühjendusaega, saajale kätte üleandmise päevale järgneval tööpäeval (PostiS § 37 lg 5). Tähitud kirjad toimetatakse üldjuhul kätte hiljemalt üleandmise päevale ülejärgneval tööpäeval. Kui koosoleku teate saatmiseks kasutatakse muid teenusepakkujaid, tuleb lähtuda nende kättetoimetamistingimustest.

Koosoleku kokkukutsumise teate edastamisel e-kirjaga tuleb eristada kahte asja: (i) e-kirja saabumist saaja serverisse ja (ii) e-kirja lugemist kättetoimetatuks. Esimese kriteeriumi täitmise kohta on Riigikohus märkinud, et e-kirja puhul tuleb eeldada, et see jõuab saaja serverisse selle

⁴¹ RKTko, 05.01.2011, 3-2-1-116-10, p 24; HMKo, 30.10.2013, 2-13-13827, p 14; HMKo, 11.09.2017, 2-16-228, p 31; TlnRnKo, 06.06.2014, 2-13-48295, lk 6; TlnRnKo, 20.04.2018, 2-15-14922, p 24 jt.

⁴² Saare, K., (*et al.*), (viide 2), lk 191.

⁴³ RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, p 13.

⁴⁴ RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, p 13; RKTko, 12.04.2017, 3-2-1-10-17, p 15.

⁴⁵ TrtRnKo, 12.09.2008, 2-07-49315, p 7.

⁴⁶ RTI 2006, 18, 142...RT I, 13.03.2019, 115.

⁴⁷ AS Eesti Post universaalse postiteenuse tüüptingimused. Kättesaadav arvutivõrgus. - <https://www.omniva.ee/public/files/failid/tingimused-upt-era-est-ee-2017.pdf>, viimati vaadatud: 23.03.2019.

saatmise päeval⁴⁸. Seega e-kirja saatmisel esmaspäeval kell 23.55 on e-kiri kohale jõudnud ikkagi esmaspäeval. Siiski ei ole e-kirja kohale jõudmine piisav kriteerium vaid tähelepanu tuleb pöörata ka asjaolule, millal on saajal mõistlik võimalus sellega tutvuda. Teise kriteeriumi puhul on Riigikohus selgitanud, et teate saatmisel osanikele e-posti aadressil võib lähtuda põhimõttest, et e-kirja saab lugeda kättesaaduks e-kirja saaja serverisse jõudmise päevale järgneval kalendripäeval, kuna eelduslikult tekib saajal mõistlik võimalus e-kirjaga tutvuda järgmisel kalendripäeval⁴⁹. Lisaks täpsustas kohus, et majandus- ja kutsetegevuses tuleb eeldada, et isik kontrollib e-posti vähemalt kord päevas. Seda seisukohta on kinnitanud ka teised kohtud⁵⁰. Riigikohus on välja toonud ka erisuse majandus- ja kutsetegevuses tegutseva isiku suhtes. Nimelt kui e-kirja saabumisele järgnev päev langeb nädalavahetusele, siis saab TsÜS § 69 lg 2 teise lause järgi mõistlikult eeldada, et majandus- ja kutsetegevuses tegutseval isikul tekib mõistlik võimalus sellega tutvuda järgmisel tööpäeval.⁵¹ Eelpooltoodu põhjal tuleb asuda seisukohale, et Riigikohus on e-kirjaga teate kättetoimetamise üheselt mõistetavalt ära seletanud. Kuivõrd kohtupraktikas on endiselt palju selliseid vaidlusi, siis tuleb asuda seisukohale, et tegemist pole mitte seadusandja kehtestatud regulatsiooni mitmeti mõistetavusega vaid, et isikud ei lähtu omavahelistes suhetes hea usu põhimõttest – nad kas tegutsevad teadlikult pahatahtlike kavatsustega või puuduvad neil asjakohased teadmised, mis kumbki pole kahjustatud poole suhtes vabandataavad.

Koosoleku teate saatmise tähtaegade arvutamisel tuleb silmas pidada, et kuna seadus ei keela osanike koosoleku korraldamist puhkepäeval, siis ei saa ka koosoleku kokkukutsumise tähtaja arvestamisel lähtuda seaduses puhkepäeva kohta sätestatust, mille kohaselt tähtpäeva sattumisel riigipühale või puhkepäevale, loetakse tähtpäev saabunuks puhkepäevale järgneval esimesel tööpäeval. Seega ei kohaldu koosoleku teate saatmisel TsÜS § 136 lg 8.⁵² Kui kutses on kirjas näiteks, et osanike koosolek toimub pühapäeval, 24. detsembril, ja koosoleku kokkukutsumise korda pole rikutud, siis on osaniku enda otsustada, kas ta osaleb koosolekul või mitte. Otsustades koosolekul mitte osaleda, loobub osanik sellisel juhul oma osalemisõigusest.

⁴⁸ RKTko, 29.11.2017, 2-16-8010, p 13.

⁴⁹ RKTko, 21.12.2007, 3-2-1-123-07, p 12; RKTko, 24.11.2015, 3-2-1-129-15, p 18.

⁵⁰ Vt TlnRnKo, 06.06.2014, 2-13-48295, lk 6; TlnRnKo, 20.04.2018, 2-15-14922, p 24.

⁵¹ RKTko, 29.11.2017, 2-16-8010, p 13.

⁵² RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, lk 4. Lahendis viidatakse enne 1. juulit 2002 kehtinud TsÜS § 106 lg-le 7, mis on samane kehtiva TsÜS § 136 lg-ga 8.

Õiguskirjanduses on püstitatud küsimus, kas koosolekust etteteatamisel peaks olema sätestatud ka maksimaalne tähtaeg, nagu ÄS § 172 lg-s 1 on sätestatud minimaalne etteteatamise tähtaeg. Praegu on maksimaalne tähtaeg piiratud üksnes hea usu ja mõistlikkuse põhimõttega, mis tähendab ka, et liiga pikk etteteatamise tähtaeg võiks teatud olukorras olla käsitatav kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine.⁵³ Uurimistöo koostamisel läbitöötatud kohtupraktikast ei nähtunud, et Eesti kohtupraktikas oleks olnud vaidlusi, kus koosoleku teate saatmise tähtaja rikkumiseks oleks peetud liiga pikka koosolekust ette teatamist. Võib vaid eeldada, et näiteks teate saatmine osanikele pool aastat enne koosoleku toimumist, võib rikkuda mõistliku maksimaalse etteteatamisaja nõuet, sest osanikud võivad tavalise tähelepanelikkuse juures selle lihtsalt unustada. Tavalisest pikema etteteatamise tähtaja juurest tuleb kindlasti arvesse võtta ühingu ja selle osanike olukorra subjektiivsust, varasemat praktikat ja kokkuleppeid.

Riigikohus on seisukohal, et koosoleku toimumisest osanikele etteteatamise tähtaja rikkumine on koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine, mis toob kaasa sellisel koosolekul vastu võetud otsuste tühisuse vastavalt ÄS § 177¹ lg 1 esimesele lausele. Koosoleku kokkukutsumise reeglid on seaduses sätestatud selleks, et tagada osanikele võimalus teada saada, kus ja millal koosolek toimub ning mida seal otsustama hakatakse, et ennast koosolekuks ette valmistada ning seal informeeritult hääletada.⁵⁴

Harju Maakohus on oma otsuses⁵⁵ asunud seisukohale: “Ühepäevane hilinemine kutse väljasaatmisel ei ole käsitletav koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisena ÄS § 172¹ mõttes. Koosoleku kokkukutsumise korra rikkumisel on otsuste kehtivuse seisukohalt tähtsust ainult siis, kui see rikkumine on oluline. Seega väheolulised rikkumised (nagu kutse edastamine ühepäevase hilinemisega) ei saa ega tohi mõjutada üldkoosolekul vastu võetud otsuste kehtivust.” Antud otsus läheb aga vastuollu ÄS § 172 lg-ga 1 ja varasema Riigikohtu praktikaga⁵⁶, mis seob igasuguse tähtaja rikkumise koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega. Antud lahendis tegi kohus vaatamata sätte valele tõlgendusele ikkagi nii seaduse kui ka varasema praktikaga kooskõlas oleva otsuse, kuivõrd tähtaja rikkumist tegelikult ei esinenud, kuid kohtu

⁵³ Vutt, A., (viide 7), lk 53.

⁵⁴ RKTko, 12.04.2017, 3-2-1-10-17, p 16.

⁵⁵ HMKo, 11.09.2017, 2-16-228 (jõustus 21.10.2017).

⁵⁶ Vt RKTko, 01.02.1999, 3-2-1-13-99; RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, p 13.

tõlgenduse põhjal saab järeldada, et tähtaja väikese rikkumise korral oleks kohus seadusega ja varasema kohtupraktikaga vastuolus oleva otsuse teinud.

Uurimistöö käigus läbi töötatud kohtulahendite põhjal võib järeldada, et ÄS § 172 lg 1 kolmandas lauses sätestatu – koosolekust tuleb ette teatada üks nädal – on Eesti kohtud tõlgendanud üldiselt kindlalt ja tähtaja järgimise (üks nädal) suhtes on jäik ja kohtud on ühel arvamusel (v.a eelnevalt viidatud Harju Maakohtu lahend).

2.1.3 Teate saatmise viis ja selle rikkumine kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine

Seaduse järgi võib osahing valida, kas saadab teate osaniku aadressile postiga, e-posti vahendusel või muul viisil (nt kulleriga). Seadus ei nimeta küll teate isiklikku üleandmist kui saatmisviisi, kuid isiklik kättetoimetamine ületab seaduses sätestatud edastamise standardi ja on seega lubatav. Siinkohal tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et vaidluse korral peab ka isiklik kättetoimetamine olema dokumenteeritud, sest osahing peab suutma tõendada, et ta andis teated osanikele üle.⁵⁷

Kui osanikule teatatakse koosoleku toimumisest muul viisil, nt Skype'i vahendusel või sotsiaalvõrgustiku kaudu, ei saa osahing hilisema vaidluse korral tugineda sellele, et on teatamiskohustuse täitnud, sest seadus ei anna sellisele teatamisele õiguslikku tähendust.⁵⁸ ÄS § 172 lg 1 näeb ette vaid postiga ja e-kirjaga saatmise võimaluse, ning muu viis tuleb lugeda koosoleku kokkukutsumise korra oluliseks rikkumiseks, välja arvatud teate isiklik kättetoimetamine.

Põhikirjaga on võimalik koosoleku kokkukutsumise reegleid täpsustada, samuti muuta teatamise reegleid seaduses sätestatuga võrreldes rangemaks. Näiteks on võimalik põhikirjaga sätestada, et koosoleku teade tuleb osanikele saata tähitud kirjaga.⁵⁹ Sellise nõude lisamist tuleb pidada

⁵⁷ Saare, K., (*et al*), (viide 2), lk 188.

⁵⁸ *Ibid.* lk 190.

⁵⁹ RKTKo, 08.10.2008, 3-2-1-65-08, p 20.

mõistlikuks, sest vaidluse korral ei ole osahingul, kes on saatnud osanikele koosoleku teated lihtkirjaga, võimalik kutse saatmist tõendada.⁶⁰

Kohtute ja teoreetikute seisukoht on, et tähtitud kiri on üks efektiivsemaid viise osanike koosoleku kokku kutsumiseks, sest sellisel juhul on võimalik koosoleku kokkukutsumise teate saatmist tõendada. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku⁶¹ (TsMS) § 230 lg 1 järgi peab kumbki pool hagimenetluses tõendama neid asjaolusid, millele tuginevad tema nõuded ja vastuväited, kui seadusest ei tulene teisiti. Harju Maakohus otsustas tsiviilasjas 2-08-86921⁶² kostja kasuks, kuna osahing tõendas, et saatis osanike koosoleku kutsed tähtitud kirjaga ning esitas sellekohase postiasutuse väljastatud kviitungi. Muuseas oli kutsetele lisatud ka postkaardid jõulutervitustega. Kõikide osanike kirjad olid registreeritud postiasutuses ja oli tõendatud, et kõik kirjad olid sama kaaluga. Hageja väitis, et oli tähtitud kirjaga saanud postkaardi pühadetervitustega ning et kutset osanike koosolekule kiri ei sisaldanud. Kohus luges tõendatuks hagejale koosoleku kutse saatmise lähtudes kostja poolt esitatud tõenditest, mille kohaselt saadeti kostjale tähtkirjaga saadeti, mis oli sama kaaluga nagu teisele osanikule saadetu ja luges põhjendatuks kostja seisukoha, et vaid pühadekaarti ei oleks tähitult saadetu, kuivõrd levinud tava kohaselt ei saadeta Eestis pühadekaarte tähitult. Tallinna Ringkonnakohus kinnitas oma otsuses⁶³ maakohu põhjendusi. Kui jääda selle põhjenduse juurde, et tähtitud kirjaga ei saadeta n-ö ebaolulisi kirju, siis ei ole osanikud pahatahtliku koosoleku kokkukutsuja suhtes kaitstud, kuivõrd tähtitud kirja puhul tehakse postisaadetise kohta märge (saaja, aadress, kuupäev, kaal) vastava teenuseosutaja süsteemi ja tähtkirja kohta väljastatakse kviitung kirja saatmise kohta, millel tõendatakse samad märged. Seetõttu on võimalik hinnata kirja kui sellise saatmist, kuid tähtkirja sisu pole võimalik hinnata. Tähtkirja asemel tuleks eelistada e-kirja või kui soovitakse ka kättesaamise kinnitust siis e-tähtkirja⁶⁴, sellisel juhul on võimalik objektiivse kolmanda isiku näol (teenusepakkuja)

⁶⁰ Saare, K., (*et al*), (viide 2), lk 189.

⁶¹ RT I 2005, 26, 197...RT I, 19.03.2019, 21.

⁶² HMKo, 15.01.2010, 2-08-86921, lk 3.

⁶³ TlnRnKo, 17.01.2011, 2-08-86921, lk 3.

⁶⁴ E-tähtkiri – e-kirja edastamine läbi Omniva süsteemi. E-kiri sisaldab kehteksti ja üleslaetavat faili. Saaja peab kirja avamisel digiallkirjaga kinnitama kirja kättesaamise ja saatjal on võimalik tõendada kirja saatmist ning kätetoimetamist. Süsteem saadab kirja koos manusega välja ja kui kirja pole avatud, siis saadab kolme päeva pärast kordusteavituse. Vajadusel on võimalik süsteemist alla laadida teenusepakkuja registreeritud logi kirja saatmise ja selle sisu kohta.

Vt AS Eesti Post kirjakeskuse e-teenuste tüüptingimused, Kättesaadav arvutivõrgus - https://www.omniva.ee/public/files/failid/tingimused_kiri_e-teenused_kirjakeskus_est.pdf, viimati vaadatud: 23.03.2019.

tõendada kirja saatmist ning sinna kuuluvat muud olulist informatsiooni. Kohtupraktikas on kinnitust leidnud, et teenusepakkuja käest saadav informatsioon on piisav tõendusmaterjal⁶⁵.

Eelnevaga sarnases kaasuses⁶⁶ leidis aset olukord, kus hageja väitel ei sisaldanud tähtkiri koosoleku kokkukutsumise teadet vaid selle asemel oli kirjas postkaart. Antud olukord erineb eelnevast selle poolest, et tähtkiri avati tunnistaja juuresolekul, kes kohtus kinnitas, et vastu võetud saadetis ei sisaldanud osanike koosoleku kutset ja kohus rahuldab hagi ning tuvastas otsuse tühisuse koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumise tõttu. Siinkohal peab paratamatult järelutama, et kõik isikud peavad tähtitud kirjade avamise jaoks varuma hulga tunnistajaid või avama tähtkirja postitöötaja juuresolekul⁶⁷, sest ühest ei pruugi piisata, kui tegemist on kirja saaja lähedas(t)e inimes(t)ega, et hiljem vajadusel oma õigusi kohtus maksma panna. Olukord on lihtsam, kui osaühingu praktika kohaselt kasutatakse vaid sellist koosoleku kokkukutsumise viisi, milles on kõigile osapooltele nähtav kogu kirjavahetus (nt e-mail; e-tähtkiri), sellisel juhul jääks hulk vaidlusi pidamata, et vaielda tähtkirja sisu üle. Tegemist on kitsaskohaga seadusandja regulatsioonis, mis tekitab praktikas konfliktseid olukordi, seetõttu peaksid ühingud kaaluma võimalust reguleerida see ühingu põhikirjas, nt osanike koosoleku kutsed edastatakse osanikele e-tähtkirjaga osanike nimekirja kantud meiliaadressile.

Tallinna Ringkonnakohtu otsusest⁶⁸ võib järelutada, et kui ühing edastab koosoleku kutse mitmel erineval viisil (nt e-kiri ja tähtitud kiri), siis on piisav, kui koosoleku kokkukutsumise korda on järgitud ühe teate edastamise viisi puhul, rikkumine teise saatmise viisi puhul ei oma tähtsust ja selle võib tähelepanuta jätta. Selline olukord võib probleemina tõusetuda olukorras, kui näiteks osaniku e-post filtreerib ühingu poolt saadetud teate valesse kausta (nt prügi/*junk*) ja osanik saab teise teate hilinemisega kätte, kuna saatja polnud arvestanud pikema kättetoimetamise ajaga. E-kirja saatjal puudub võimalus mõjutada saaja elektronpostis toimuvat, seega kuulub saaja e-postis toimuv "filtreerimine" saaja kontrolli alla ja sellest tingitud tekkida võivad probleemid ei ole käsitletavad kui koosoleku kokkukutsumise korra rikkumine⁶⁹.

Lisaks tuleb mainida, et seadus ei võimalda suure osanike arvuga osaühingul kutsuda koosolekut kokku ajalehekuulutuse vahendusel, nagu seda on võimalik teha neis aktsiaseltsides, milles on üle

⁶⁵ Vt RKTko, 21.12.2007, 3-2-1-123-07, p 14; TlnRnKo, 06.06.2014, 2-13-48295, lk 6.

⁶⁶ HMKo, 10.05.2012, 2-10-26717, p-d 26-28.

⁶⁷ Vt PostS § 32. Postisaadetise avamine.

⁶⁸ TlnRnKo, 30.01.2018, 2-15-16580, p 23.

⁶⁹ TrtRnKo, 12.09.2008, 2-07-49315, p 7.

50 aktsionäri (ÄS § 294 lg 1). Samuti ei ole sellist teatamise korda võimalik sätestada põhikirjaga. Põhimõte tuleneb sellest, et osühing on oma olemuslikult mõeldud väiksemate äriühingute tegutsemise vormiks.⁷⁰ Seadusandja on teadlikult loonud erinevad ettevõtluse vormid ja võimaluse äriühingu ümberkujundamiseks teiseks sobivamaks ettevõtluse vormiks. Seega kui ühingu tegelik olukord ei vasta seaduses sätestatud põhimõtetele, siis tuleks juhtimise lihtsustamise eesmärgil ühing ümber kujundada sobivamasse vormi.

2.1.4 Teate saatmise adressinõuded ja nende rikkumine kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine

2.1.4.1 Teate saatmine postiga

Seaduse kohaselt tuleb osanike koosoleku kokkukutsumise teade saata osanike nimekirja kantud aadressil (ÄS § 172 lg 1 teine lause esimene alternatiiv). Eelduslikult on osanike nimekirja kantud aadress osaniku peamiseks elukohaks TsÜS § 14 lg 1 mõttes või juriidiliste isikute puhul püsiv majandus- või kutsetegevuse koht (TsÜS § 15, ÄS §-d 62, 182). Ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsioonis on kirjas, et seadus annab osanike nimekirja kantud aadressile kõrgendatud tähenduse, seega lasub osanikul kohustus hoolitseda selle eest, et see aadress oleks selline, millelt ta teated kätte saab⁷¹. Nimetatud erisus on põhjendatav asjaoluga, et osanikul on seadusest tulenev kohustus järgida suhetes osühinguga hea usu põhimõtet ja arvestada osühingu õigustatud huvidega (TsÜS § 32), lisaks on osanikuks olemine õigussuhe, mis eeldab osaniku aktiivsust.

Ka Riigikohus on mitmes otsuses kinnitanud seaduses sätestatud nõuet, et teate saatmisel posti teel või muul sarnasel viisil (nt kulleriga), tuleb see saata osaniku nimekirja kantud aadressil. Seadus ei kohusta otseselt osanikku ühingut oma aadressi muutusest teavitama, kuid samas kannab osanik aadressi muutmisest tulenevat riski, et ta ei saa teadet kätte. Osanike koosolek loetakse seega õigesti kokku kutsutuks, kui kutse saadetakse osanike nimekirja kantud aadressile ja sellisel viisil, et kutse peaks tavalise edastamise korral osanikuni jõudma. Kutse kaotamiseks osanikule edastamise käigus ja kutse võimalik kättesaamata jäämine näiteks põhjusel, et osanike nimekirja kantud aadressil osanik seda kätte ei saa ja kutse tagastatakse, ei ole koosoleku

⁷⁰ Saare, K., (*et al*), (viide 2), lk 189.

⁷¹ Käerdi, M., (*et al*), (viide 9), lk 533.

kokkukutsumise korra rikkumine. Vastasel juhul muudetakse osaühingule koosoleku korrektse kokkukutsumise tõendamise põhjendamatuks raskeks, mis võib hakata takistama ühingu efektiivset juhtimist.⁷² Kohtupraktikaga tuleb üldjuhul nõustuda, kuid asjaolu, et seadusandja ei ole just ÄS-is selgesõnaliselt sätestanud osaniku kohustust oma kontaktandmete muutumisest ühingu teavitama, ei tähenda seda, et sellist kohustust poleks üldse reguleeritud. Sellise kohustuse võib välja lugeda TsÜS §-s 32 (hea usu põhimõte).

Riigikohus on asunud seisukohale, et olukorras, kus osaühingu juhatus kindlalt teab, et osanik kutset kätte ei saa või ei saanud ja samas on juhatusel teada osaniku muud kontaktandmed, võib hea usu põhimõttest tuleneda kohustus informeerida osanikku koosolekust täiendavalt. Igal juhul ei tohi juhatus keelduda osanikule informatsiooni andmast koosoleku toimumise kohta.⁷³ Riigikohus jättis aga märkimata, mis kuulub täiendavate meetmete alla. Näiteks olukorras, kus osaniku ainuke teadaolev aadress on registreeritud kohta, kus osanik kindlasti ei ela (nt maja, mis hävis tulekahjus) ja selline asjaolu on koosolekut kokku kutsuval isikul teada, siis ei saa mõistlikult eeldada, et sellisele aadressile peaks koosoleku kokku kutsumise teate edastama. Mõistlikult võib eeldada, et kokkukutsuja kohustus on osanikule hea usu põhimõtte kohaselt helistada ja uus aadress küsida, kuid kui osanikuga pole võimalik ühendust saada, siis ei tohiks sellisel juhul koosoleku kutse saatmata jätmist tõlgendada olulise rikkumisena, kuivõrd kutse saatmata jätmise põhjus langeb osaniku vastutusalasse. Osaniku kohustus on sellises olukorras ühingu oma uuest elukohast teavitada, kuivõrd TsÜS § 32 kohustab nii juriidilise isiku osanikke kui ka juhtorganite liikmeid omavahelistes suhetes järgima hea usu põhimõtet ja arvestama üksteise õigustatud huvidega. Antud näite puhul on teavitamise kohustus kindlasti üks nendest.

Õiguskirjanduses on välja toodud, et hindamaks seda, kas ühing pidi teadma osaniku teisest aadressist, tuleks analoogia korras lähtuda võlaõigusseadus⁷⁴ (VÕS) § 15 lg-st 4, mille kohaselt olukorras, kus isik ei teadnud õiguslikku tähendust omavat asjaolu raske hooletuse tõttu, loetakse, et ta pidi seda asjaolu teadma. Eelnimetatud reeglist väljendub ühinguõiguslik hea usu ja üksteise õigustega arvestamise põhimõte, sest koosoleku kokkukutsumise teate teadlikku saatmist

⁷² RKTko, 01.02.1999, 3-2-1-13-99; RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, p 13; RKTko, 30.05.2018, 2-16-17508, p 13.

⁷³ RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, p 13.

⁷⁴ RT I 2001, 81, 487...RT I, 20.02.2019, 8.

aadressile, kust osanik seda tõenäoliselt ja ühingule teadaolevalt kätte ei saa, võib pidada õiguse kuritarvitamiseks osaühingu poolt (TsÜS § 138 lg 2).⁷⁵

Tartu Ringkonnakohtu arvates võib hea usu põhimõttest ja VÕS § 15 lg-st 4 tulenevalt koosolekut kokku kutsuval isikul olla kohustus arvestada ka osanike subjektiivseid olukordi. Näiteks olukorras, kus koosolekut kokku kutsuv isik teab, et osanik ei asu koosoleku kokkukutsumise teate kohale jõudmise hetkel lühemat aega osanike nimekirja kantud aadressil (ja ta nt teavitas osaühingut, et on kaks nädalat perega reisil), siis võib tegemist olla koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega lähtudes hea usu põhimõttest. Siiski tuleb tähelepanu juhtida, et osanik peab endiselt ühingule teada andma, millisel aadressil on tal sellises olukorras võimalik teateid vastu võtta või andma ühingule esindaja kontaktid, kes osaniku äraoleku ajal osaniku nimel tehinguid võib teha. Ühingu efektiivse toimimise põhimõttest pole lubatav, et mingil perioodil pole võimalik osanikuga ühendust võtta, kuivõrd see võib kahjustada ühingut. Vastupidises olukorras, kus osaühing ei teadnud ega saanudki teada, et osanik ei asu ajutiselt osanike nimekirja kantud aadressil (nt on osanik kaugsõiduautojuht⁷⁶) ja osanik saab teate hilinemisega kätte, siis on tegemist osaniku vastutusalasle kuuluva asjaoluga ning sellisel juhul pole osanike koosoleku kokkukutsumise korda rikutud⁷⁷.

Lisaks eeltoodule tuleb koosoleku kokkukutsumise korra rikkumise puhul tähelepanu juhtida osanike nimekirja kantud isikutele ja nende suhtes tehtud kannete õigsusele. Osaühingu kohustusi osanike koosoleku kokkukutsumisel ei saa lugeda täidetuks juhul, kui kutse osanike koosolekule on saadetud osanike nimekirja kantud aadressile, mis on osanike nimekirja kantud osaniku taotluseta või nõusolekuta ja osanik sellest tulenevalt teadet kätte ei saa. Sama seisukoha on võtnud ka Riigikohus⁷⁸.

Tallinna Ringkonnakohus on oma otsuses⁷⁹ asunud seisukohale, et kui koosoleku kutsub kokku osanik, siis ei pruugi talle teada olla osanike nimekirja sisu. Seega on mõistlik, et koosolekut kokku kutsuv osanik kasutab osanikule teate saatmisel äriregistrisse kantud aadressi. Kui aadressaadist osanik leiab, et talle oleks tulnud saata teade koosoleku kohta siiski osanike nimekirja kantud aadressil, siis peab ta tõendama, et osanike nimekirja kantud kanne on erinev

⁷⁵ Saare, K., (et al), (viide 2), lk 190.

⁷⁶ Vt RKTko, 30.01.2009, 3-2-1-145-08.

⁷⁷ TrtRnKo, 12.09.2008, 2-07-49315, p 9.

⁷⁸ RKTko, 08.10.2008, 3-2-1-65-08, p 26; RKTko, 29.10.2008, 3-2-1-74-08, p 15.

⁷⁹ TlnRnKo, 29.09.2017, 2-16-17508, p 10.4.1.

äriregistrisse kantust ja et koosolekut kokku kutsunud teine osanik sellest teadis või pidi teadma. Riigikohus⁸⁰ jättis ringkonnakohtu otsuse muutmata, samas ei pööranud Riigikohus ringkonnakohtu seisukohale tähelepanu, kuivõrd äriregistri ja osanike nimekirja aadressid kattusid. Siinkohal tuleb põhjendatuks lugeda ringkonnakohtu seisukoht, et sellises olukorras pole tegemist olulise rikkumisega koosoleku kokkukutsumise korras.

2.1.4.2 Teate saatmine e-kirjaga

Seaduse kohaselt võib osanike koosoleku kokku kutsumise teate saata ka osaniku elektronposti aadressile (ÄS § 172 lg 1 teine lause teine alternatiiv). Õiguskirjanduses on välja toodud, et kui osanike nimekirja on lisaks tava-aadressile kantud ka osaniku e-posti aadress, on sellel samasugune tähendus nagu postiaadressil, st sellele aadressile saatmisel loetakse koosoleku teade saadetuks õigesse kohta.⁸¹

Tänapäeval kasutavad füüsilised isikud sageli mitmeid e-posti aadresse (nt isiklik, ametialane) ning seadus ei ole ühelegi aadressile omistanud sellist tähendust, millel võiks teate saatmisel olla selline tähendus, nagu osanike nimekirja kantud postiaadressil. Teate saatmisel e-postiga tuleb arvesse võtta osaniku ja ühingu vahelist varasemat suhtlust ja tavapäraseid suhtluskanaleid. Arvestada tuleks ka seda, millise e-posti aadressi on osanik osäühingule teatanud (sh mis on kantud osanike nimekirja), millise e-posti aadressi vahendusel on varem suheldud ja millised on osäühingus üldiselt väljakujunenud elektroonilised suhtluskanalid. Põhikirjaga võib teate saatmist e-kirjaga täpsemalt reguleerida, näiteks näha ette osaniku kohustus anda kättesaamiskinnitus.

Igal Eesti isikukoodiga inimesel on riigiportaalis eesti.ee olemas oma e-posti aadress (eesnimi.perenimi(n))@eesti.ee; samanimeliste isikute puhul lisatakse nime lõppu number (n)), sama on ka Eestis registreeritud äriühingutel (registrikood@eesti.ee). Tekib küsimus, kas ÄS § 172 lg 1 teises lauses sätestatud e-posti aadressina saaks igal juhul käsitleda riigiportaali e-posti aadressi, mis on olemas igal isikul, et osanikele koosoleku kutseid ja muid teateid edastada. Tuleb asuda seisukohale, et ei saa, seda kolmel põhjusel. Esiteks, ühingu osanikud ei pruugi alati olla isikud, kellel on Eesti isikukood või kes oleks Eestis registreeritud äriühing. Teiseks, riigiportaalis ei ole saabunud kirjade postkasti, @eesti.ee aadress suunab ainult kirju edasi, mis

⁸⁰ Vt RKTko, 30.05.2018, 2-16-17508, p-d 8-10.

⁸¹ Saare, K., (*et al*), (viide 2), lk 190.

tähendab, et kui osanik ei ole oma kirju riigiportaalist edasi suunanud igapäevaselt kasutatavale meiliaadressile, siis ei saa ta riigiportaali aadressile saadetud kirju kätte.⁸² Kolmandaks, füüsilistel isikutel võib olla mitu nimekaimu, mis tähendab, et koosoleku teade ei jõua õigele isikule⁸³. Eelneva põhjal võib järeldada, et tõenäosus et osanikud ei saa oma @eesti.ee aadressilt koosoleku kokku kutsumise teadet kätte, on väga suur.

2.2 Teate sisule kehtestatud nõuete oluline rikkumine kui koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine

Osanike koosolekul osalemine ei ole osanike kohustus vaid õigus. Selleks et osanikud saaksid otsustada, kas nad tahavad osanike koosolekul osaleda ja oma osanikuõigusi teostada, tuleb neile mitte lihtsalt koosoleku toimumisest teatada, vaid anda ka infot koosoleku toimumise (i) aja, (ii) koha, (iii) päevakorra ning (iv) muude koosolekuga seonduvalt tähtsust omavate asjaolude kohta (ÄS § 172 lg 2).

Üldreeglina toimub osanike koosolek ettevõtte asu- või tegevuskohas. Sellest tulenevalt ei ole osanike koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega tegemist siis, kui koosolek toimub ühingu tavapärasel (kõigile teadaolevas) kohas ja see on teates märkimata jäänud. Küll aga on mõistlikkuse põhimõttest lähtudes olulise rikkumisega tegemist siis, kui koosoleku kutsele pole märgitud koosoleku toimumise aega, seda nii kuupäevalises kui ka kellaajalises mõttes.

Harju Maakohus on asunud seisukohale, et osanike koosoleku pidamine kohas, mis ei vasta põhikirjale, ei ole otsuste tühisuse aluseks⁸⁴ ehk sellisel juhul pole tegemist koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega. Küll aga on Harju Maakohus osanike koosoleku kokkukutsumise korra olulist rikkumist sisustanud ka selliselt, et olulise rikkumisega tulenevalt teate sisust (ÄS § 172 lg 2) on tegemist siis, kui koosolek toimub kohas, kuhu koosolekule

⁸² Vt Minu @eesti.ee aadressi kasutamine. Kättesaadav arvutivõrgus. - https://www.eesti.ee/est/teemad/riigiportaali_abi/ametliku_e_posti_seadistamine, viimati vaadatud: 09.03.2019.

⁸³ 2018. aasta 1. jaanuari seisuga on perekonnanimi Tamm 2448 mehel. 2018. aasta 1. jaanuari seisuga on eesnimi Martin 6458 mehel, Statistikaameti koduleht. Kättesaadav arvutivõrgus. - <https://www.stat.ee/public/apps/nimed/>, viimati vaadatud 09.03.2019.

Sotsiaalmeediakanalis Facebook on Martin Tamm nimelisi isikuid enam kui 30. Kättesaadav arvutivõrgus. - <https://www.facebook.com>, viimati vaadatud: 09.03.2019.

⁸⁴ HMKo, 06.02.2008, 2-07-4994, lk 3; Ringkonnakohus kinnitas seisukota (TlnRnKo, 30.12.2008, 2-07-4994, p 27).

kutsutud osanikul puudub faktiline ligipääs⁸⁵. Koosolekul osalemist ei saa sõltuvusse seada asjaoluga, kas kutsutu suudab välja mõelda erinevaid viise, kuidas näiteks lukustatud udest sisse pääseda, sh helistades erinevatele telefoninumbritele. Eelnevat ei saa tõlgendada nii, et koosolekut ei tohi pidada mujal, kui avaliku ligipääsuga asukohas, see pole kindlasti kohtu seisukoha mõte, vaid eriolukordades peab koosoleku kokkukutsumise teade vastavat spetsiifilist informatsiooni sisaldama (ÄS § 172 lg 2 muud koosolekuga seonduvalt tähtsust omavad asjaolud). Näiteks koosoleku korraldamisel piiratud ligipääsuga kohas, tuleb teates märkida, kuidas on ligipääs tagatud (nt telefoni number, millele kohale jõudes helistada). Sama kehtib ka koosoleku materjalidega tutvumise asukohale.

Seadus ei näe ette kohustust lisada teatega ka otsuse eelnõu, küll aga võib selline kohustus olla sätestatud ühingu põhikirjas. Samuti ei pea osanikele teatega saatma kõiki koosoleku materjale. Teates tuleb aga märkida, kus on osanikel võimalik vastavate materjalidega või olemasolevate eelnõudega tutvuda (ÄS § 172 lg 2 esimene lause). Kohustuse eesmärk on võimaldada osanikel koosolekuks ette valmistuda – osanikud teavad, mis küsimused tulevad arutamisele ja mis otsuseid vastu võtma hakatakse. Kui teade ei sisalda eelpool mainitud informatsiooni, kas siis otseselt või viitega õigele kohale, siis on tegemist koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega ja koosolekul vastu võetud otsused on tühised (ÄS § 172¹ kolmas lause).

Riigikohus on selgitanud, et koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumisega on tegemist ka siis, kui koosoleku päevakorra punktidest ei selgu, mida koosolekul arutama hakatakse. Näiteks päevakorrapunkt, mis on sõnastatud “otsuse vastuvõtmine ühingu edasise töö osas”, pole piisavalt selge ÄS § 172 lg 2 ja ÄS § 178 lg 1 tähenduses ning sellise päevakorrapunkti all ei ole lubatud otsustada ühingu likvideerimise üle, kuivõrd osanik, kes koosolekule tulemata jätab, ei pruugi tulenevalt hea usu ja mõistlikkuse põhimõttest eeldada, et arutamisele tuleb osühingu lõpetamine.⁸⁶ Õiguskirjandus on riigikohtu praktika tõlgendust omakorda näitlikustanud ja lisanud, et ÄS § 172 lg-ga 2 ei ole kooskõlas ka sellised “avatud” päevakorrapunktid nagu “muud” või “jooksivad küsimused”⁸⁷, küll aga võib selliste päevakorrapunktide all läbi viia arutelusid, mille suhtes ei või võtta vastu otsuseid. Eelnevate seisukohtadega tuleb nõustuda, kuid siinkohal tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et seadusandja on ette näinud võimaluse võtta osanike koosolekul arutamisele täiendavaid päevakorrapunkte, mille suhtes on võimalik kehtivaid

⁸⁵ HMKo, 20.02.2008, 2-07-7815, lk 4.

⁸⁶ RKTko, 08.04.2008, 3-2-1-22-08, p 13.

⁸⁷ Saare, K., (*et al*), (viide 2), lk 188.

otsuseid vastu võtta (ÄS § 171¹ lg 3)⁸⁸. Kui koosolekul on ÄS § 171¹ lg 3 tingimused täidetud ja koosolekul võetakse vastu otsus, mida päevakorras polnud kehtestatud, siis ei saa koosolekule mitte ilmunud osanik tugineda otsuse tühisusele, nagu oleks rikutud teate sisule seatud tingimusi. Küsitav on, kas selline päevakorrapunkt, olles küll seadusega kooskõlas, on kooskõlas hea usu põhimõttega, kuivõrd osaniku suhtes, kes koosolekul ei osale, pole teavitamiskohustus täidetud. Sellise reegli kehtestamise eesmärk on olnud tagada otsuste vastuvõtmisel siiski ka teatud paindlikkus ja sellisele päevakorra täiendamisele on kehtestatud kõrged häälteenamuse nõuded. Lisaks võib selline täiendamine olla erandkorras oluline ühingu efektiivse toimimise kontekstis.

Analüüsitud kohtupraktikast tuleneb ka, et muud koosolekuga seonduvalt tähtsust omavate asjaoludena (ÄS § 172 lg 2 esimene lause) tuleb käsitleda näiteks osakapitali suurendamisel väljalastavate osade omandamise eesõiguse arutamist ja kohale ilmunud osanike suhtes eesõiguse välistamist.⁸⁹ Osauhingu osade omandamise eesõiguse arutamine on üks spetsiifilisemaid osanike õigusi, mille suhtes tuleb kindlasti teavitamiskohustust täita, et osanik saaks end koosolekuks ette valmistada (sh saab silmas pidada ka finantsilist ettevalmistust või küsida juriidilist nõustamist).

2.3 Koosoleku päevakorra muutmisest teatamise nõuded ja nendega seotud koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine

Päevakorra täiendamisel tuleb esmalt tähelepanu pöörata, kas päevakorda täiendatakse enne koosolekut või koosolekul. (Koosolekul toimuv päevakorra täiendamine jääb käesoleva uurimistöo probleemistikust välja, kuivõrd siis ei ole tegemist rikkumisega, mis on sõltuvuses koosoleku kokkukutsumise korraga.)

Päevakorra täiendamine enne koosolekut on võimalik siis, kui sellest teavitatakse osanikke sama moodi nagu koosolekustki. Kui pärast osanike koosoleku kokkukutsumise teate saatmist päevakorda osanike nõudel muudetakse, tuleb päevakorra muutmisest enne osanike koosoleku toimumist teatada samas korras ja sama tähtaja jooksul nagu osanike koosoleku kokkukutsumise teate saatmisel (ÄS § 172 lg 3). Seega on koosoleku täiendamine võimalik vaid siis, kui osanikele

⁸⁸ Vt VMKo, 07.12.2017, 2-17-7977, lk 7; Käerdi, M., (*et al*), (viide 9), lk 536.

⁸⁹ TlnRnKo, 15.12.2008, 2-08-1656, lk 6 täiendab ja kinnitab maakohtu seisukohta (HMKo, 23.05.2008, 2-08-1656, lk 4).

jääb pärast täienduste teate kättesaamist piisavalt aega ehk seitse päeva ennast koosolekuks ette valmistada (ÄS § 172 lg 1).

Tallinna Ringkonnakohus on tähelepanu juhtinud asjaolule, et olukorras, kus osanike koosoleku päevakorda täiendatakse ja täiendamine ei toimunud kooskõlas ÄS § 172 lg-ga 1, siis ei ole tegemist koosoleku kokkukutsumise korra rikkumisega juhul, kui osanike koosolekul ei võeta arutamisele päevakorra täiendatud punkte.⁹⁰ Siinkohal tuleb eristada olukorda, kus teemasid, mida päevakorrapunktides polnud kajastatud, lihtsalt arutatakse suuliselt, aga nende suhtes ühtegi otsust vastu ei võeta, ja olukorda, kus arutelu tulemusena võetakse vastu ka otsus. Esimesel juhul on tegemist tähelepanu juhtimisega probleemile, mis vajab osanike otsuse vastuvõtmist ehk uue osanike koosoleku korraldamist – st toimunud koosolekul ei rikutud osanike õigust teada, mis on koosoleku päevakorras ja mis tuleb hääletamisele (nagu viidatud ringkonnakohtu otsuses). Teisel juhul rikutakse osanike õigusi ehk õigus teada, mis on koosoleku päevakorras ja mis tuleb hääletamisele.

2.4 Koosoleku kokkukutsumise korra olulise rikkumise parandamine

Kuigi ÄS § 172 sätestatud tingimused on koosoleku kokkukutsumise korra absoluutsed tingimused, mille rikkumise tagajärjeks on sellisel koosolekul vastu võetud otsuste tühisus ÄS § 172¹ mõttes ja tühist otsust ei ole võimalik kinnitada, siis on seadusandja ette näinud võimaluse rikkumisest mööda minna⁹¹. ÄS § 172 eesmärk on, et kõik isikud, kes on õigustatud koosolekul osalema, saaksid koosolekust teada ootuspärasel viisil ja piisava etteteatamis tähtaja jooksul ning rikkumist ei saa ega tohi õigustada. Siiski on tühisuse toimet võimalik kõrvaldada. Riigikohus on asunud seisukohale, et sellisel koosolekul, mille kokkukutsumise korda on rikutud, aga millel osalevad kõik osanikud ja kõik ka nõustuvad koosolekut pidama, vastu võetud otsused kehtivad (ÄS § 172¹ esimene lause)⁹². Lisaks märkis kohus, et tühisus on võimalik kõrvaldada ka nende osanike heakskiiduga, kelle suhtes koosoleku kokkukutsumise korda rikuti (ÄS § 172¹ teine lause). Heakskiit võib olla antud nii otsuse poolt hääletades kui ka tagantjärele.

⁹⁰ TlnRnKo, 28.05.2018, 2-17-7658, p 12.

⁹¹ Seda on kinnitanud ka RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03, p14.

⁹² RKTko, 29.11.2017, 2-16-8010, p 12.

Riigikohus märkis, et olukorras, kus osanik tuleb koosolekule kohale, siis annab ta sellega ühingu teada, et kuigi tema suhtes rikuti koosoleku kokkukutsumise korda, on ta siiski valmis päevakorda pandud küsimusi hääletama⁹³. Sellele põhimõttele vaidles riigikohtunik Henn Jõks vastu, ning kirjutas oma eriarvamuses⁹⁴, et hea usu ja mõistlikkuse kontekstis ei saa olla, et osanik, kelle suhtes koosoleku kokkukutsumise korda rikuti, kuid kes siiski kooskõlas hea usu põhimõttega koosolekule ilmub ja otsusele vastu hääletab, on kõrvaldanud enda suhtes kokkukutsumise korra rikkumise, on seetõttu halvemas seisus kui osanik, kelle suhtes samuti koosoleku kokkukutsumise korda rikuti, kuid kes koosolekule kohale ei ilmunud. H. Jõks lisas veel, et hea usu põhimõttega on kooskõlas ka see, kui vastuhääletamise tõttu osutuks selline otsus tühiseks. Olukorras, kus rikkumine selgub alles koosolekul, ei ole hea usu põhimõttest tulenevalt nõutav, et osanik või aktsionär koosolekult lahkukuks, piisab, kui ta vaidleb vastu otsuse tegemisele selles küsimuses. Riigikohtuniku eriarvamusega on nõustunud ka Tallinna Ringkonnakohus⁹⁵.

Inimlikust aspektist (inglise keeles *common sense*) lähtudes nõustun eriarvamusega, kuivõrd osanike koosolek eesmärk ei ole ainult ühingu tegevuse suhtes otsuste vastu võtmine. Koosoleku üheks ülesandeks on ka osanike kursis hoidmine ühingu toimuvaga – näiteks ülevaate andmine, kui kaugemale on jõutud ühingu jaoks olulise lepingu sõlmimise protsess või kas vabanenud ametikoht on täidetud jne. Lisaks võetakse osanike koosolekul vastu erinevaid otsuseid: otsused, mis nõuavad suuremahulise informatsiooni läbitöötamist (nt majandusaasta aruande kinnitamine), ning otsused, mida saab vastu võtta varasema/jooksva info põhjal (nt uue juhatuse liikme ametisse kinnitamine). Seega kui osaniku suhtes on kokkukutsumise korda rikutud, siis tuleb lähtuda hea usu põhimõttest ehk piisab kui osanik otsuse vastu hääletab, et tegemist oleks tühise otsusega.

ÄS § 172¹ on mitmeti mõistetavalt sõnastatud ning ka riigikohtunikud on sätte rakendamisel eriarvamustel. See peaks olema märk seadusandjale, et säte vajab täiendavat muutmist ja täiendamist. Ka ühinguõiguse revisjon on samal seisukohal⁹⁶.

⁹³ RKTko, 24.05.2017, 3-2-1-44-17, p 15.

⁹⁴ RKTko, 24.05.2017, 3-2-1-44-17, riigikohtunik Henn Jõksi eriarvamus.

⁹⁵ TlnRnKo, 01.03.2018, 2-17-6971, lk 9.

⁹⁶ Käerdi, M., (*et al*), (viide 9), lk 559.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimistöö üks peamisi eesmärke oli uurida osanike koosoleku kokkukutsumise korra olulisi rikkumisi, mis toovad kaasa sellisel koosolekul vastu võetud otsuse tühisuse ning kuidas on seda käsitletud Eesti I, II ja III astme kohtupraktikas. Lisaks analüüsis autor, kas kohtupraktikas on arvesse võetud õigusteooriat.

Kuna osanike koosoleku kokkukutsumise eesmärk on, et iga osanik saaks teada koosoleku toimumisest, analüüsis autor esimeses peatükis seda, kes on õigustatud isikud, kellele tuleb osanike koosoleku teade edastada. Seaduses sätestatult tuleb osanike koosolekule kutsuda kõik osanikud ning seda kinnitas ka kohtupraktika. Kohtulahendite põhjal võib järeldada, et ühingu jaoks pole problemaatiline koosoleku teate saatmine olukorras, kus kõikide osanike isikud on teada ja nende kohta on tehtud kanne osanike nimekirja. Sellisel juhul on koosoleku kokkukutsumise teadete osanikele edastamine lihtne ehk kõik isikud ja nende kontaktid on ühingu teada ning tuleb vaid koosoleku kokkukutsumise teade neile edastada. Kohtupraktika analüüsist nähtus, et vaidluste korral oli üldjuhul ühing teadlikult mõnele (mitmetel juhtudel kõikidele) osanikele koosoleku kutse edastamata jätnud. Sellistes olukordades oli kohtul vaidlusi lihtne lahendada ja tuvastada koosolekul vastu võetud otsuste tühisus.

Olukord on keerulisem, kui kõiki osanikke osanike nimekirja kantud ei ole. Sellise olukorra tekkimiseks on kaks võimalust. Esiteks, kui esialgne osanik on surnud ja pärijad ei ole teada ning teiseks, olukorras, kus osaühingu osa kuulub mitmele isikule ühiselt, kuid osanike nimekirja on kantud vaid nt üks osanikest.

Osaniku surm võib tekitada keerulise olukorra, kus pole võimalik kõikidele osanikele koosoleku kokkukutsumise teadet edastada, seda just surnud osaniku asemel osanikuks saanud isiku(te) näol. Esmalt tuleb tähelepanu pöörata, et ühing ei pruugi teada, kes on uued osanikud (kui pärimismenetlust pole läbi viidud). Kohtupraktikas on asutud seisukohale, et ühing peaks eeldama, et surnud osaniku pärijateks on tema lapsed ja seetõttu tuleks osanike koosoleku kutse neile edastada. Selle eelduse puhul tekib kaks probleemi. Esiteks, kui kaua võib ühing mõistlikult eeldada, et lapsed on pärijatena uued osanikud, enne kui ühing asub aktiivselt uusi osanikke välja selgitama (algatab pärimismenetluse). Teiseks, Eesti pärimisõiguse kohaselt võib isik oma vara pärandada üks kõik kellele, olenemata sugulussidemete olemasolust. Sellisel juhul võib tekkida

olukord, mis kahjustab tegelikku pärijat. Kuivõrd õiguskirjanduses on väljendatud, et äripartneritel on õigus pärimismenetlust algatada, siis peaks ühing tegema endast kõik, et pärijad välja selgitada. Kui ühing on enda poolt teinud kõik, et pärijad välja selgitada, siis tuleks asuda seisukohale, et ühingul pole võimalik pärijate väljaselgitamise perioodil uutele osanikele osanike koosoleku kutset edastada ning sellisel juhul pole teate edastamata jätmise koosoleku kokkukutsumise korra oluline rikkumine.

Osa ühiste omajate puhul on tavapärane, et kõiki osanikke pole osanike nimekirja kantud. Sellisel juhul peab ühing saatma koosoleku kutse ka neile osanikele, keda osanike nimekirja kantud ei ole, kui ühing teab, et osa kuulub mitmele isikule ühiselt. Kohtupraktikas on asutud seisukohale, et ühing peab eeldama, abikaasade puhul kuulub nende vara ühisvarasse. Selline eeldus ei saa aga olla õiguspärane, kuivõrd tänapäeval on üha populaarsemaks muutunud lahusvara varasuhe ning sellest tulenevalt võib ühingus tekkida vale eeldus selle kohta, et ühingu juhtimisest on õigustatud osa võtma kolmas asjasse puutumatu isik, mis omakorda komplitseerib ühingu efektiivset juhtimist.

Teise peatüki eesmärk oli selgitada ÄS § 172 seatud kriteeriume (teate saatmise tähtaeg, saatmise viis ja aadress ning teate sisu), analüüsisides Eesti kohtupraktika tõlgendusi ja erialakirjanduse selgust. Lisaks seaduse tekstile analüüsis autor võimalusi reguleerida neid küsimusi põhikirjaga.

Kohtupraktika analüüsi põhjal võib järeldada, et osanike koosoleku kokkukutsumise kord (ÄS § 172) on nii praktikas kui ka õigusteoorias selgelt reguleeritud ning säte ei vaja täiendavat reguleerimist. Küll aga on osanike koosoleku kokkukutsumise korra rikkumisega seonduvaid kaasusi palju. Analüüsi põhjal võib järeldada, et selle põhjuseks on kas osanike teadmatus sätte regulatsioonist ja tagamaadest või tegutsevad osanike koosolekut kokku kutsuvad isikud teadlikult pahatahtlikult. Vaidluste arvu vähendamiseks saavad aga osanikud ise päris palju omalt poolt ära teha. Seadusega on reguleeritud minimaalsed kriteeriumid, mis peavad olema täidetud, et osanike koosolek kokku kutsuda. Ühingu põhikirjaga võivad osanikud kokku leppida karmimates reeglites, millega tekitatakse ühingu jaoks unikaalne koosoleku kokku kutsumise kord. Kui koosoleku kokku kutsumisel pole järgitud ühingu põhikirjas kokku lepitud koosoleku kokku kutsumise reeglistikku, siis on koosolekul vastu võetud otsused tühised. Selgelt reguleeritud koosoleku kokkukutsumise korra rikkumist on kohtus lihtsam tõendada ja kohtumenetlused muutuksid lühemaks. Lisaks võib eeldada, et osanikud, nähes, et korda on

rikutud, tahavad olukorda lahendada ise ehk kohtuväliselt. Kõige selle tagajärjel muutuks ühingu juhtimine lihtsamaks ja efektiivsemaks.

Kohtupraktika analüüsist tuli välja ka üks probleem. Nimelt puudub üks ja kindel tõlgendus ÄS § 172¹ suhtes, mis sätestab koosoleku kokkukutsumise korra rikkumise parandamist, et osanike koosolek saaks koosolekul kehtivalt otsuseid vastu võtta. Kohtupraktika jaguneb kaheks: ühed, kes on seisukohal, et rikkumise kõrvaldamiseks piisab, kui osanike koosolekul on esindatud kõik osanikud ja kõik nõustuvad koosolekut pidama, ning teised, kes leiavad, et kui osanik, kelle suhtes on koosoleku kokkukutsumise korda rikutud, nõustub koosolekut pidama, kuid kui ta hääletab otsuse vastu, siis on otsus tühine. Viimane seisukoht tundub loogilisem, kuivõrd osanike koosoleku eesmärk ei ole ainult otsuste vastu võtmine vaid ka muu olulise info osanikele edastamine. Ei saa eeldada, et osanik, kelle suhtes korda rikuti, ei tohi koosolekust osa võtta, et talle säiliks tema õigused.

MATERIAL VIOLATION OF PROCEDURE FOR CALLING OF MEETING OF SHAREHOLDERS IN ESTONIA'S CASE-LAW

Summary

In course of this research, the author examines the material violations of procedure for calling of meeting of shareholders, resulting to the nullity of the resolutions taken at such meeting, and how it has been dealt with in Estonian case-law. In addition, the author analyses whether the case-law is uniform or that there are anomalies compared to the opinions expressed in theory or the practice of the Supreme Court, and whether it would be necessary to regulate some of the provisions further or more clearly.

Based on the most important requirements of the procedure for calling of meeting of shareholders and research questions, the author has divided his work into two chapters. Since the purpose of calling of meeting of shareholders is to make each shareholder aware of the meeting, the first chapter analyses to whom the notice of the shareholders' meeting should be communicated. The purpose of the second chapter is to clarify the criteria set out in section 172 of Estonia's Commercial Code (i.e. deadline for sending the notice, method and the address, and content of the notice), while analysing interpretations of Estonia's case-law and explanations in specialized literature. In addition to the regulation, the author also analyses additional requirements stated in bylaws.

For resources, the author mainly used Estonia's Commercial Code and case-law; as for the theoretical part, the most helpful literature were Kalev Saare's (*et al*) book *Ühinguõigus. I, Kapitaliühingud*⁹⁷, *Analysis-Concept of Estonia's Corporate Law Audit*⁹⁸, and legal articles. The main method used in writing this paper was analysis of empirical material, such as case-law together with relevant sections of the Commercial Code. A technique of the research was also the use of teleological, grammatical, and systematic interpretation of the Commercial Code.

The research revealed that in cases where the shareholder has died, and the notice for calling of meeting of shareholders should be sent to the new shareholders (heirs), the situation may become

⁹⁷ Saare, K., Volens, U., Vutt, A., Vutt, M., *Ühinguõigus. I, Kapitaliühingud*. Juura, Tallinn, 2015.

⁹⁸ Käerdi, M., Kärson, S., Kõve, V., Pavelts, A., Saare, K., Volens, V., Vutt, A., Vutt, M., *Ühinguõiguse revisjon analüüs-kontseptsioon*, Justiitsministeerium, Tallinn, 2018.

problematic for the company. If the succession proceeding has not been carried out yet, then the identities of the heirs have not been clarified; therefore, the company cannot fulfil its obligation to communicate the notice of shareholders' meeting to all shareholders. In such a situation, it must be held that, if the company has done everything in its power to identify the heirs, failure to communicate the notice is not a material violation of procedure for calling of meeting of shareholders.

The main conclusion of this research is that the lawmaker, together with the case-law, has drafted clear regulation and interpretation of legitimate procedure for calling of meeting of shareholders, though, there is one exception. Section 172¹ of Estonia's Commercial Code has been drafted poorly, and therefore, has raised disputes over how it should be interpreted. The section regulates possibilities to remedy material violations that occurred in the procedure for calling of meeting of shareholders, so that the shareholders' meeting could have the right to adopt resolutions nevertheless. Firstly, it states that the shareholders' meeting has the right to adopt resolutions, if all shareholders participate in or are represented at the meeting and all agree to convene the meeting. Secondly, it states that the resolutions are valid if the shareholder with respect to whom the procedure for calling the meeting was violated approves the resolutions.

Therefore, the section raises a discussion whether the resolutions should be void, if the shareholder with respect to whom the procedure for calling the meeting was violated votes against the resolution, even if the shareholder agreed to convene the meeting. In case-law, there have been different interpretations: either, if all the shareholders participate in or are represented at the meeting (and agree to convene the meeting), then the shareholders' meeting has the right to adopt resolutions; or, should the section be interpreted in accordance with the principle of good faith – if the shareholder with respect to whom the procedure for calling the meeting was violated agrees to convene the meeting, but votes against the resolution, the resolution is void. The lawmaker needs to make amendments to this section to harmonise interpretation, so that the section could be easily used in practice if needed.

KASUTATUD LÜHENDID

PerekS – perekonnaseadus

PMK – Pärnu Maakohus

PärS – pärimisseadus

RKTK – Riigikohtu tsiviilkolleegium

TlnRnK – Tallinna Ringkonnakohus

TMK – Tartu Maakohus

TrtRnK – Tartu Ringkonnakohus

TsMS – tsiviilkohtumenetluse seadustik

TsÜS – tsiviilseadustiku üldosa seadus

VMK – Viru Maakohus

VÕS – võlaõigusseadus

ÄS – äriseadustik

KASUTATUD MATERJALIDE LOETELU

Kasutatud kirjandus

1. AS Eesti Post kirjakeskuse e-teenuste tüüptingimused, Kättesaadav arvutivõrgus - https://www.omniva.ee/public/files/failid/tingimused_kiri_e-teenused_kirjakeskus_est.pdf, viimati vaadatud: 23.03.2019.
2. Kull, I., Kõve, V., Varul, P., Käerdi, M., Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, Juura, 2010.
3. Käerdi, M., Kärson, S., Kõve, V., Pavelts, A., Saare, K., Volens, V., Vutt, A., Vutt, M., Ühinguõiguse revisjon analüüs-kontseptsioon, Justiitsministeerium, Tallinn 2018.
4. Liin, U., Uus pärimismenetlus – kuidas edasi? – Juridica I 2009.
5. Miller, S. K., Minority Shareholder Oppression in the Private Company in the European Community: A Comparative Analysis of the German, United Kingdom, and French Close Corporation Problem, 30 Cornell Int'l L.J. 381 (1997). – Kättesaadav arvutivõrgus: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/cintl30&div=16&id=&page=>, viimati vaadatud: 23.03.2019.
6. Minu @eesti.ee aadressi kasutamine. Kättesaadav arvutivõrgus. - https://www.eesti.ee/est/teemad/riigiportaali_abi/ametliku_e_posti_seadistamine, viimati vaadatud: 09.03.2019.
7. Notarite Koja koduleht. Kättesaadav arvutivõrgus. - <https://www.notar.ee/553>, viimati vaadatud: 23.03.2019.
8. Saare, K., Volens, U., Vutt, A., Vutt, M., Ühinguõigus. I, Kapitaliühingud. Tallinn, Juura, 2015.
9. Seletuskiri äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu juurde, 13.12.2004, Kättesaadav arvutivõrgus - <https://www.riigiteataja.ee/oigusuudised/eelvaadeSeadusUudis/18#2>, viimati vaadatud: 23.03.2019.
10. Vutt, A., Äriühingu organi otsuste vaidlustamisega seotud probleeme. – Juridica I 2005, nr 1.

Kasutatud õigusaktid

11. Advokatuuriseadus. – RT I 2001, 36, 201...RT I, 20.12.2018, 4.
12. Kooseluseadus. – RT I, 16.10.2014, 1.

13. Pankrotiseadus. – RT I 2003, 17, 95...RT I, 19.03.2019, 25.
14. Perekonnaseadus. – RT I 2009, 60, 395...RT I, 09.05.2017, 29.
15. Postiseadus. – RT I 2006, 18, 142...RT I, 13.03.2019, 115.
16. Pärimisseadus. – RT I 2008, 7, 52...RT I, 10.03.2016, 16.
17. Soome pärimisseadustik. (*Code of Inheritance. - 40/1965; amendments up to 1228/2001 included*).
Arvutivõrgus -
https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1965/en19650040_20011228.pdf, viimati
vaadatud: 23.03.2019.
18. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197...RT I, 19.03.2019, 21.
19. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I 2002, 35, 216...RT I, 30.01.2018, 6.
20. Võlaõigusseadus. – RT I 2001, 81, 487...RT I, 20.02.2019, 8.
21. Äriseadustik. – RT I 1995, 26, 355...RT I, 28.02.2019, 10.
22. Äriseadustiku muutmise seadus. – RT I 2005, 57, 449.

Kasutatud kohtupraktika

Riigikohtu otsused

23. RKTko, 24.11.2015, 3-2-1-129-15.
24. RKTko, 30.05.2018, 2-16-17508.
25. RKTko, 29.11.2017, 2-16-8010.
26. RKTko, 24.05.2017, 3-2-1-44-17.
27. RKTko, 05.01.2011, 3-2-1-116-10.
28. RKTko, 21.12.2007, 3-2-1-123-07.
29. RKTko, 30.01.2009, 3-2-1-145-08.
30. RKTko, 29.10.2008, 3-2-1-74-08.
31. RKTko, 01.02.1999, 3-2-1-13-99.
32. RKTko, 29.01.2003, 3-2-1-6-03.
33. RKTko, 08.04.2008, 3-2-1-22-08.
34. RKTko, 12.04.2017, 3-2-1-10-17.
35. RKTko, 08.10.2008, 3-2-1-65-08.
36. RKTko, 17.06.2002, 3-2-1-82-02.

37. RKTko, 20.12.2016, 3-2-1-65-16.

Ringkonnakohtu otsused

- 38. TlnRnKo, 01.03.2018, 2-17-6971.
- 39. TlnRnKo, 01.12.2014, 2-13-4525.
- 40. TlnRnKo, 06.06.2014, 2-13-48295.
- 41. TlnRnKo, 15.12.2008, 2-08-1656.
- 42. TlnRnKo, 17.01.2011, 2-08-86921.
- 43. TlnRnKo, 20.04.2018, 2-15-14922.
- 44. TlnRnKo, 28.05.2018, 2-17-7658.
- 45. TlnRnKo, 29.09.2017, 2-16-17508.
- 46. TlnRnKo, 30.01.2018, 2-15-16580.
- 47. TlnRnKo, 30.12.2008, 2-07-4994.
- 48. TrtRnKo, 11.04.2014, 2-13-37438.
- 49. TrtRnKo, 12.09.2008, 2-07-49315.

Maakohtu otsused

- 50. HMKo, 06.02.2008, 2-07-4994.
- 51. HMKo, 08.05.2013, 2-12-19428.
- 52. HMKo, 10.05.2012, 2-10-26717.
- 53. HMKo, 11.09.2017, 2-16-228.
- 54. HMKo, 15.01.2010, 2-08-86921.
- 55. HMKo, 20.02.2008, 2-07-7815.
- 56. HMKo, 23.05.2008, 2-08-1656.
- 57. HMKo, 30.10.2013, 2-13-13827.
- 58. TMKo, 19.10.2009, 2-08-1034.
- 59. VMKo, 07.12.2017, 2-17-7977.
- 60. VMKo, 20.02.2012, 2-11-45759.
- 61. VMKo, 28.11.2013, 2-13-37438.